№ 68 Ապրիլ 21 Հինգշաբթի **1883** Ապրիլ 21 Հինգշաբթի № 68

ՏԱՍՆԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարվանը 6 րուբլ: Առանձին համարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի Тифлисъ· Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

BՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Ներքին լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Թիւրքիայից: Նամակ Թիւրքիայից: Արտաքին լուրեր: — ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ:—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ:— ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Մի պատասխան:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Ապրիլ 14-ին, Հինգշաբթի առաւօտեան, կովկասեան կառավարչապետ, իշխան Դօնդուկով-կորսակով հասաւ Թիֆլիս և կրկին ստանձնեց իր պաշտօնը:

—

«Հիւսիսային գործակալութեան» հեռագիրը հաղորդում է, որ Թագադրութեան առիթով, կառավարութիւնը դիտաւորութիւն ունի ներել 16 միլիօն րուբլ գլխահարկից ստացվող ընդհանուր գումարից, ազատել քննութիւնից և դատաստանից այն մեղադրվածներին, որոնք ենթարկված են դատաստանի այնպիսի յանցանքների համար, որոնք իրաւունքների ու սեփականութեան զրկվելով չեն պատժվում, և վերջապէս թեթևացնել այն յանցաւորների դրութիւնը, որոնք ենթարկված են աւելի ծանր պատիժների:

—

Նոյն հեռագրական ընկերութիւնը հաղորդում է որ Պօլտավայի նահանգի Րօմնի քաղաքում, բացված է պետական բանկի բաժինը:

—

Այս հարիւր տարի է որ Ղրիմը միացրած է Ռուսաստանին: Այդ միացման հարիւր տարվայ տարեդարձի առիթով, ինչպէս հաղորդում են հեռագիրները, Ղրիմի ազգաբնակութիւնը յայտնեց իր ամենահպատակ զգացմունքները Թագաւոր կայսրին: Այդ ուղերձին Թագաւորը բարեհաճեց պատասխանել մի հեռագրով, Տավրիդեան նահանգի նահանգապետին, որտեղ ասված է. «Կայսրուհի Եկատերինան, միացնելով կայսրութեանը Ղրիմի թերակղզին, խոստացաւ իր և իր գահի ժառանգների կողմից, վերաբերվել դէպի Ղրիմի բնակիչները հաւասար կերպով պետութեան միւս հպատակների հետ: Այդ խոստումը կատարված է, ինչպէս ինքն Եկատերինա կայսրուհին ասեց, սրբութեամբ և անշեղ կերպով. և ապագայումն էլ ես կը հետևեմ իմ նախորդների օրինակին, հոգ տանելով Ղրիմի և նրա բազմացեղ ազգաբնակութեան բարօրութեան և առաջադիմութեան մասին»:

—

Լրագիրները հաղորդում են որ Վօլգա գետի ջրերը յորդացան և նաւագնացութիւնը այդ գետի վրա արդէն սկսված է: Ռուսաստանի մի քանի տեղերում դեռ ևս ցուրտ է, քամի է անում, գիշերները ձիւն է գալիս: Աշնանացանքերը վատ են:

—

Փօթիաբնակ պ. Կարապետ Պօպօվ, որ յայտնի է իր առատաձեռնութեամբ, իր համակրութեամբ դէպի ամեն ազգային կարիքները, որ հարիւրներով և նոյն իսկ հազարներով նուիրել է շատ անգամ յօգուտ դպրոցների, յօգուտ Թիւրքաց Հայաստանի սովելոց, յօգուտ Միացեալ ընկերութեան, յօգուտ Վանի «կենտրօնական» վարժարանի,—այժմ համակրելով պ. Րաֆֆիի գրուածներին, ուղարկել է մեր խմբագրութեանը պ. Սարգիս Ալէքսանեանի ձեռքով 100 րուբլ, պ. Րաֆֆիին հասցնելու, նրա «Խաչագողի յիշատակարան» վէպի, որ առանձին գրքով է տպվում, տպագրութեան ծախսը թեթևացնելու համար: Այդ փողը մենք արդէն հասցրինք պ. Րաֆֆիին:

—

«Մեղու Հայաստանի» լրագիրը ասում է որ «Մշակը» սկսեց այն աստիճան բ ա ր ձ ր ա ց ն ե լ Ղազարոս Աղայեանցին, որ ուզեց նրան «մինչև անգամ» Ներսիսեան դպրոցի տեսուչ առաջարկել: Այդ «մինչև անգամ» խօսքը շատ ծիծաղելի է տեսնել Պետրոս Սիմէօնեանցի օրգանի մէջ: Եթէ Սիմէօնեանցի պէս մի թերուս, ոչ մի տեղ ուսում չաւարտած, ոչ գործնական մանկավարժական գործունէութեամբ, ոչ էլ գրական որ և է աշխատանքով յայտնի անձնաւորութիւն, կարող էր «այն աստիճան բարձրանալ որ մ ի ն չ և ա ն գ ա մ Ներսիսեան դպրոցի տեսուչ դարձաւ, և տարիներով մնաց այդ պաշտօնի մէջ»—ինչի Աղայեանց, որ աւելի յայտնի է թէ, որպէս գործնական մանկավարժ և թէ իր գրական-մանկավարժական աշխատանքներով, չէ կարող այն աստիճան բ ա ր ձ ր ա ն ա լ, որ նոյն Ներսիսեան դպրոցի տեսուչ դառնար:

—

Բիլինսկից հեռագիրը հաղորդում է, որ Վօլգա գետի ամբողջ տարածութեան վրա շոգենաւերի երթևեկութիւնը արդէն սկսվել է:

—

Տօմսկ քաղաքի քաղաքագլխի պաշտօնակատար, Երմօլաեվ վատնեց 5099 րուբլ: Դուման պահանջեց քաղաքագլխից, որ նա այդ վատնման մասին բացատրութիւն տայ երկու շաբաթվայ ընթացքում:

—

Հեռագիրը հաղորդում է, որ «Новое Время» լրագրից հաղորդված լուրը Տուրգենիեվի հիւանդութեան մասին, չափազանցրած է: Տուրգենիեվի առողջութիւնը լաւանում է և նա շուտով կը տեղափոխվի Բուժըվալ ամարանոցը:

—

Այս օրերս հասան Ս. Պետերբուրգ Թիւրքաց հեծելազօրքի համար ձիեր գնողները: Նրանք մայրաքաղաքից գնալու են Կօզլօվ և Վօրօնեժ քաղաքները, ձիեր գնելու համար:

—

«Հիւսիսային հեռագրական գործակալութիւնը» հաղորդում է որ ապրիլի 13-ին Մեծ Իշխան Վլադիմիր Ալէքսանդրօվիչ արտասահմանից վերադարձաւ Ս. Պետերբուրգ:

—

Новое Время լրագիրը հաղորդում է որ ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնը, ներքին գործերի մինիստրութեան համաձայնութեամբ յայտնում է, որ ուսումնարանական խորհրդները իրաւունք ունեն արձակել իրանց պաշտօններից սկզբնական դպրոցների հոգաբարձուներին և մասնաւոր ու կիրակեայ դպրոցների վարիչներին, իրանց կոչմանը անհամապատասխան գործողութիւնների համար, այդ դէպքում անկախ գործելով զեմստվօներից, քաղաքային և գիւղական հասարակութիւններից, որոնք նոյն իսկ ընտրում են վերոյիշեալ ուսումնարանական հոգաբարձուներին և կառավարիչներին:

—

«Երևանի Յայտարարութիւններ» թերթը հաղորդում է որ Երևանի «Պսակ» լրագիրը յայտնել է որ առ ժամանակ չի հրատարակվի:

—

Կարդում ենք «Երևանի Յայտարարութիւններ» թերթի մէջ հետևեալը: «Մեզ հաղորդում են, որ շուտով Երևանում կը բացվի Թուրքաց օրիորդաց դպրոց: Արդէն ձեռագործութեան համար վարձված է մի հայ օրիորդ: Դպրոցը բացվում է առայժմ կամաւոր նուիրատուութեամբ: Նուիրատուների մեծ մասը հայերն են: Սա մի ուրախալի երևոյթ է, որին ցանկանում ենք ի սրտէ լիուլի աջողութիւն»:

—

Շնորհակալութեամբ ստացանք Բեռլինի Անթրօպօլօգիական ընկերութեան անցեալ տարվայ դեկտեմբերի 16-ի նիստի հաշիւը, առանձին բրօշիւրայով տպված: Բրօշիւրի մէջ պարունակվում է պ. Վիրխօվի զեկուցումն Բօզենի լճի մէջ և Ամերիկայում գտնված հնութիւնների մասին և պ. Արծրունու զեկուցումն նոյն հնութիւնների մասին, մինէրալօգիական հետազօտութեան տեսակէտից:

—

ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏԻՑ մեզ գրում են որ կաթողիկոսական տեղապահ, Մակար արքեպիսկոպոսի Մօսկվա գնալու համար ճանապարհածախս ս. Սինօդը յատկացրեց նրան 7,000 րուբլ, յայտնելով որ եթէ այդ գումարը չի բաւականայ, դարձեալ կը տրվի նրան Էջմիածնի գանձարանից 5,000 րուբլ: Ուրեմն Էջմիածնից դէպի Մօսկվա գնալու ու վերադառնալու համար նորին սրբազնութեանը յատկացրած է ծախսելու 12,000 րուբլ:

—

Նոյն տեղից մեզ գրում են: «Հանգուցեալ կաթողիկոսի քոյրը դեռ այստեղ է, Ստեփանիկ աղայի տանը: Մակար արքեպիսկոպոսի բարեհաճութեամբ ս. Սինօդը խոստացել է այդ պառաւ տիկնոջը տալ 4000 րուբլ ճանապարհածախս: Մանկունեան գործերը քննելու համար Սինօդից կազմված յանձնաժողովի անդամ Գրիգորիս վարդապետը մի յայտարարութիւն ներկայացրեց Սինօդին, խնդրելով որ չը տան այդ գումարը կաթողիկոսի քրոջը և չը թողնեն նրան իր հայրենիքը վերադառնալու, որովհետև նա Մանկունեան գործերի մասին ամենից ճիշդ տեղեկութիւններ ունի և կը կարողանայ շատ բան պարզաբանել:

—

«Новости» լրագիրը հաղորդում է որ Թագա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆ

—

Եթէ կուզէինք, որ մի օր առաջ հեռանային պարբերական մամուլի ասպարէզից տհաս համբակները, որոնք սովորելու փոխանակ, հասարակական-գրականական խնդիրները ուսուցանելու նիւթ են շինել, առաւել կը ցանկայինք որ այդ ասպարէզից խոյս քաշվէին այն համբակամիտները, որոնք թէև մեզ առաջադրում են իրանց testimonium maturitatis, բայց գործով վկայում են, որ բարոյականութեան ածութային անգամ անտեղեակ են: Այս թշուառականների շնորհքն է, որ այսօր մեր պարբերական մամուլը ստութեան, զրպարտութեան, հայհոյանքի, անուանարկութեան համար ընդարձակ ասպարէզ է դառել. մոլորված ու չփոթված է ընթերցողի միտքը. և մտաւոր զբաղման և կեանքի կարօտ մարդը՝ զրկված առողջ և կանոնաւոր մտածողութեան ուղեցոյցից, խարխափում, տատանում է բարւոյ և չարի անջրպետի մէջ:

Այս համոզման մէջ առաւել և առաւել մարդս հաստատվում է, կարդալով «Մեղուի» մէջ պ. Եաղուբեանցի՝ Նեվայի ափերից պատգամատու մեր հրապարակախօսի յօդուածը, որի մէջ տեսութեան առնելով «Մշակի» գրականական գործունէութիւնը և այս առիթով այդ լրագրի ստացած համակրական նշանների արժէքը՝ անցեալ տարի մեր կողմից պ. Գր. Արծրունուն ուղարկված համակրական հեռագիրն անգամ կատակ և ծաղրածութիւն է անուանում:

Բայց ինչ սկզբունքով, ինչ բարոյական հիմամբ պ. հրապարակախօսը յաւակնութիւն ունի մեր վարմունքից արժանայարգութեան և խելամտութեան անվայել եզրակացութիւն առաջ բերելու: Միթէ մամուլը կատակի և ծաղրածութեան ասպարէզ է՝ որ մենք ինչ և է պատճառով մեզ անհաւան և անընդունելի մտքին կամ գաղափարին համար՝ թողած սրտի և բանականութեան միջոցները՝ կատակի և ծաղրածութեան նպաստին դիմէինք:

Պ. Եաղուբեանցը մեզ համոզում է, որ նա առաւել աղտեղագիր—պամֆլէտներ գրելու հակամիտ է, քան թէ գրականական հասարակական հարցերը լրջմիտ և արդարակորով խորհրդածութեան առնելու նախանձախնդիր, որովհետև այս վերջինիս տարրական կանոնները և պահանջները յարգելու համար տրամադիր չէ: Իրաւունք ունենք կարծելու, որ պարոնը թէև «լուսաւորվել» է լայնածաւալ Ռուսիոյ մտաւոր կեանքի կենտրօնում, բայց կ ր թ վ ե լ է Սալօբինի և Կատկօվի «ամօթ» ու «պատկառանք» թիւրաթեքող կրթարաններում, որտեղ գրականական ազնւութեան և բարեխղճութեան դէմ պատերազմ, անդադար պատերազմ մղելը համարվում է «պաշտօն մատուցանել Աստուծոյ» և հայրենիքի բարօրութեան ծառայել:

Լաւ է դառնանք դէպի փաստ՝ որ մեր եզրակացութիւնը հաստատ հիմք ունենայ:

Զզտելով «Մշակի» նշանակութիւնը մեր գրականութեան մէջ ո չ ն չ ի հաւասարել, պ. Եաղուբեանցը պարտաւորութիւն է համարում մի հարուածով ևս տապալել այն համակրութեան ցոյցը, որին պ. Գր. Արծրունին արժանացաւ անցեալ տարի ուսուցչական ժողովում արտասանած ճառի առիթով: Ամենքը գիտեն, որ այս ցոյցը ոչ մասնաւոր կուսակցական խմբի գործ էր, և ոչ ևս «քունձուպուճախներում» անստորագիր գրողների ուղերձն էր: Այս ցոյցին մասնակցել էին մեր բոլոր կուսակցութիւնները միասիրտ և միաբան հոգեորութեամբ և սիրով և սրա մասնակցողները մեր բոլոր մտաւոր ուժերի հաւաքական ակումբն էր, որ ժողովվել էր Թիֆլիսում մեր ազգային-հասարակական խնդիրներից ամենակենսականը և ամենաանդրանիկը լուծելու:

Մեր հեռագիրը կանխահաս արձագանք էր եղած այդ համակրական ցոյցին, որովհետև ուսուցչական ժողովի օրակարգ արձանագրութիւնները մամուլի միջնորդութեամբ՝ մինչև գաւառական ընթերցողներին բաժին լինելը, այդ ճառը «Մշակի» մէջ որպէս բանասիրական յօդուած մեր ուշադրութիւնը կաշկանդեց: Մենք այդ յօդվածի բնաբանված առարկայի հետախուզութեան և վերլուծութեան սկզբունքը և ոճը երաշխաւորութիւն համարեցինք՝ որ մայրենի լեզուի ուսման նշանակութիւնը մեզ համար այսուհետև մթին և վերացական խորհրդածութիւնների շրջանից դուրս գալով՝ փորձառնական և դրական գիտութեան սկզբունքով և եղանակներով (մեթոդներով) պիտի պարզվի: Իսկ սա ինքն ըստ ինքեան մի ճանապարհ է, որ առաւել շուտով և հեշտութեամբ կարող էր բարձրացնել մայրենի լեզուի ուսման պահանջը այն աստիճանին, որի վրա նա պիտի հաստատվի մեր ազգային դաստիարակութեան գործը բեղմնաւոր և չահաւէտ առնելու: Ընտրված նիւթը և նրա հետախուզութեան եղանակը այն հողն էր, որի վրա միմիայն կարող էին միաբանվել մեր կուսակցութիւնները, մեր մտաւոր ուժերը: Դա մի անչափ, դուցէ և անակնկալ երևոյթ էր, որ կարող չէր առանց համակրանաց ցոյցի մնալ: Մեր հեռագիրը այս բնական վիճակի արտադրութիւնն էր, իսկ իմ արուեստակից պ. բժ. Առստամեանցի քննութիւնը այս ճառի առիթով (տես «Մշակի») մի յաւելված էր այն պատճառաբանական սկզբունքների, որի վրա հիմնված էր պ. Գր. Արծրունու տեսութիւնը: Եթէ մեր հեռագիրը միայնակ և բացառական բան էր իր տեսակի մէջ, ես կարծում եմ պատճառն այն

դրութեան պատճառով պետական խորհրդի գլադմունքները կընդմիջվեն մայիսի 2-ին և այնուհետև կը սկսվեն պետական խորհրդի ամառվայ արձակուրդներ: Այդ պատճառով կարևոր հարցերից մի քանիսների վճռելը կը յետաձգվի մինչև աշունքը: Այդ հարցերի թւումն են կովկասեան տրանզիտի և արտասահմանեան անցաթղթերի վրա գնի բարձրացնելու հարցերը:

—

«Русскій Курьеръ» լրագրին հաղորդում են որ ռուսաց հիւպատոսը Տրապիզօնի մէջ զեկուցում արաւ արտաքին գործերի մինիստրութեանը, որ անգլիական կառավարութիւնը օգնում է Թիւրքաց տեղական իշխանութեանը իր ձգտումների մէջ Անդրկովկասի միջով անցնող տրանզիտի նշանակութիւնը կոտրելու համար, այն նպատակով, որ Էրզրումի չուէի ճանապարհը իր ձեռքը գցի և այդ ճանապարհով, Արմէնիայի միջով, անցկենայ տրանզիտ դէպի Պարսկաստան:

—

Այս օրերս հասաւ ԹԻՖԼԻՍ անգլիական «Daily News» լրագրի թղթակից, պ. Մակդօնալդ, որ ահա երեք տարի է ճանապարհորդում է արևելքում: Նա առաջ Հնդկաստանումն էր, յետոյ անցաւ Եգիպտոս և այնտեղ մնաց վերջին քաղաքական անցքերի և պատերազմի ժամանակ և վերջապէս մի քանի ամիս ճանապարհորդեց Թիւրքաց Հայաստանի մի մասի մէջ: Այժմ պ. Մակդօնալդ մեզ մօտ հասաւ ուղղակի գալով Էրզրումից: Անգլիական լրագրի թղթակիցը այժմ կանգնի Մօսկվայում, ուրեղ նա ներկայ կը գտնվի թագադրութեանը և կը վերադառնայ իր հայրենիքը, Անգլիա: Բայց մի քանի ամսից յետոյ նա յոյս ունի կրկին վերադառնալ Անդրկովկաս, կրկին Թիֆլիսով անցնել Երևանեան նահանգը և այնտեղից գնալ Վան և Մուշ:

—

Բաշգիւղից մեզ գրում է պ. Յարութիւն Գաթընեան հետևեալը: «Պ. Բժիշկ Միրիմանեան, որ եկած էր Կարակլուրից սուրբ հաղորդութիւնն ընդունելու և կատարելու իր հանգուցեալ մօր, տիկին Թալայ Միրիմանեանի հոգեհանգիստը, ընծայեց գիւղի դպրոցին 25 րուբլ հանգուցեալի յիշատակին:» Ինչպէս յայտնի է Բաշգիւղ անունով գիւղը գտնվում է Կարսի նահանգի խօրասանի վիճակում:

—

ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ մեզ գրում են: «Լսում ենք որ Թեմական առաջնորդ, սրբազան Սեդրակեանց, Ջաւախի տօներից յետոյ գալու է մեր կողմերը, իր հովւութեանը յանձնված հօտը այցելելու համար: Սրբազանի այցելութիւնը մի այսպիսի բազմահայ վիճակի, այժմ քան երբ և իցէ անհրաժեշտ է, եկեղեցւոյ սառած ժողովրդի մէջ ջերմեռանդութիւնը վերականգնելու, հոգևորական դասի մէջ եղած պակասութիւնները ուղղելու,— մի խօսքով ժողովուրդը հոգեպէս մխիթարելու համար:»

—

Նոյն տեղից մեզ հաղորդում են հետևեալ հետաքրքիր լուրը: «Ձեր լրագրի թղթակիցների մինի վրա անցեալ գիշեր յարձակվել է մի մարդ, ծեծելու նպատակով: Բայց այդ նրան չէ աջողվել: Ձեր թղթակցին հետամուտ էր մի քանի օրից սկսեալ մի խումբ, որ գրգռում էր յարձակվողին: Այժմ այդ յարձակվողը ներողութիւն խնդրելով թղթակցից, յայտնել է իր գրգռողների ազգանունները, որոնց թւում, ինչքան մեզ յայտնի է, կայ և մի պարոն, որ երբեմն «Մշակի» թղթակից է եղել, իսկ այժմ իր շահերի համար աւելի ձեռնտու է համարել դաւաճանել իր առաջվայ դրօշակին և անցնել հակառակ բանակը:»

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

—

Կ. Պօլիս, 10 ապրիլ

Հեռագիրներէ և եւրօպական թերթերէ դուք ևս տեղեկացաք թէ՝ Անգղիոյ խորհրդարանին մէջ նորէն սկսեր են խօսել հայկական հարցի վրայ: Պ. Պրայս կուզէ գիտնալ թէ՝ ինչ միջոցներ ձեռք առած է Անգղիոյ կառավարութիւնը որպէս զի պահանջէ բարենորոգումներու գործադրութիւնը Հայաստանի մէջ: Անգղիոյ արտաքին գործերու նախարարի խորհրդականը կը պատասխանէ այս հարցումին թէ՝—«քիչ ատենէն Պօլիս կը վերադառնայ Լօրդ Տըֆրէն և կը զբաղի բարենորոգումներու խնդրովը: Լօրդ Տըֆրէն այս խնդրին համար ամեն հրահանգներ ստացած է:»—Բնական է որ այս լուրը գոհութիւն պատճառէ ամենուս: Մեր ստացած տեղեկութիւններու համեմատ Անգղիոյ կառավարութիւնը հաստատ որոշած է իրապէս կարգադրել բարեկարգութիւններու հարցը: Պ. Կլատսթօնի նախարարութիւնը իրեն քաղաքական ծրագիր գծած էր, Թիւրքիոյ համար, կարգադրել հետևեալ հարցերը. 1) Մօնթէնեկրօյի հարցը. 2) Յունական սահմանագլուխներու խնդիր. 3) Հայաստանի բարեկարգութիւններու խնդիր:—Առջի երկուքը կարգադրեց, հիմա հերթը եկած է մերինին: Բաւական ատեն է որ այս հարցին համար կարգադրութիւններ կըլլային և մենք բարեբաղդ եղած էինք ամենէն առաջ հաղորդել այս աւետիսը «Մշակի» ընթերցողներուն, մինչ ոչ մի թերթ, ոչ հոս, ոչ հոդ հրատարակած էր զայն: Փետրուարի 16-ին հետևեալը գրած էինք «Մշակի»—«Կրնանք բաւական վստահութեամբ յայտարարել թէ՝ զօրաւոր պատճառներ ունինք հաւատալու որ մեր Հայաստանին չարչարանաց վախճանը հասնելու մօտ է: Մօտաւոր ապագայի մը մէջ հայկական խնդիրը շատ գոհացուցիչ վիճակ մը պիտի ունենայ, անկախ Թիւրքաց կամքէն: Առ այժմ աւելէ աւելին չենք կարող հաղորդել ձեզ. պէտք եղածը խմբագրութեան կը հաղորդուի:» Եւ իրաւցնէ, այն օրը խմբագրութեան ես գրեցինք թէ՝ Անգղիոյ դեսպանատունը սկսեր է ձեռք առնել պէտք եղած միջոցները կարգադրելու համար հայոց հարցը: Մենք հիմա հարկ տեսանք այս տողերը կրկնել, վասն զի ոմանք չը կրնալով հանդուրժել որ «Մշակի» թղթակցութիւնները ստոյգ աղբիւրներէ կառնուին, կուզէին հաւատացնել որ մեր գրածները անհիմն են: Ինչ կուզեն թող ըսեն, մենք կը յուսանք թէ՝ ասկէ վերջն ալ կարող ըլլանք այս խնդրոյն վրայ բաւական տեղեկութիւններ հաղորդել «Մշակի» ընթերցողներուն: Ի՛նչ լաւ պիտի ըլլայ եթէ կարենանք քիչ մը ատեն մոռնալ Ազգ. ժողովն ալ, լրագիրներն ալ, Երուսաղէմն ալ, տիրացուներն ալ, ամեն գլխու ցաւերն ալ և զբաղինք ու զբաղեցնենք զձեզ Հայաստանի այն կենսական հարցերովը, որք մեծ մասամբ նիւթ եղան 78-էն 80 մեր թղթակցութիւններուն:

Սակայն երբ հայկական հարցը կը սկսի օրուան խնդիր ըլլալ, պէտք չէ որ մենք հանգիստ կերպով նստենք և ըսենք «Անգղիա կաշխատի մեզ համար, հանգիստ կենանք և վայելենք:»—Ո՛չ, մենք պէտք է ուշադիր ըլլանք, և առանց կլիմայի խարութեան, ձեռքերնիս եկածը մեր կողմէ ընենք, որպէս զի գործը դիւրացնենք: Կրնայ պատահել որ քաղաքականութեան մէջ այնպիսի դէպքեր առաջ գան, որով Անգղիա պարտաւորի նորէն ետ քաշուել. մեր ջանքը պէտք է ըլլայ գետինը, հողը պատրաստել. եթէ այսօր ըլլայ, լաւ, եթէ չըլլայ միշտ պատրաստուինք: Մեր թշնամիներն ալ շատ են: Ասոնք իրենց շահուցը հակառակ կը գտնեն Հայաստանի բարեկարգուիլը և թակարդներ կը լարեն ու պիտի լարեն: Առանց յուսահատելու չը խնայենք ձեռքերնուս եկածը որ ի դերև հանենք թշնամիներու խաղերը:

Յայտնի է որ Դուռը չը փափագիր տեսնել եւրօպացիներուն միջամտելը Թիւրքիոյ զուտ ներքին գործերուն մէջ: Դրան շահն է և կատարեալ իրաւունքը մերժելու այսպիսի միջամտութիւն մը, ինչպէս նաև մեր ալ շահն է պահանջել այսպիսի միջամտութիւն մը: Դուռը որչափ որ ալ չուզէ այս միջամտութիւնը, բայց և այնպէս իր ձեռքերը կապուած են: Բերլինի դաշնագիրը կեցած է: Այս պատճառաւ Թիւրք կառավարութիւնը կը ջանայ այս դժուարութեան առաջը առնուլ դարձուածքներով: Դուռը կը ջանայ նախ՝ երկարաձգել գործը, ժամանակ վաստկել, նոր դէպքերէ օգուտ քաղել: Երկրորդ՝ կառավարութիւնը կուզէ որ ինչչափ հնար է եւրօպական հասարակաց կարծիքը չը զբաղի այս հարցով: Երրորդ՝ կառավարութիւնը կը ջանայ որ հայերը իրենք ըսեն Եւրօպայի թէ՝ բարեկարգութիւնները կը գործադրուին, հարկ չը կայ իրենց միջամտութեանը: Դուռը այս ծրագիրներով կը գործէ և եթէ ուշադիր ըլլանք չորս կողմերնիս տեղի ունեցած դարձուածքներուն, պիտի տեսնենք թէ՝ գործը աղէկ վիճակի մէջ է, Դրան տեսակէտով:

Դուռը իր ծրագիրը յաջողցնելու համար կը դիմէ եւրօպական թերթերու աջակցութեան: Այս թերթերուն միջացն է որ կը յուսայ յաջողիլ: Մեր ըսածին ապացոյց յառաջ բերենք քանի մը տողեր «Խատըրն Էքսբրէս»-էն: Այս թերթը յաջորդ է Լէվանթ-Հէրալդի, անգղիերէն և ֆրանսերէն է, Պօլսէն ամենէն շատ Եւրօպա տարածուած թերթը այս է: Բազմաթիւ են իր ընթերցողները Անգղիոյ մէջ: «Խադըրն Էքսբրէս» վերջերս նամակ մը հրատարակեց Սղերդէն գրուած: Նամակագիրը կը ջանայ ցոյց տալ թէ՝ օսմանեան կառավարութիւնը կարգի բերած է այդ կողմերու քիւրդ ցեղերը. հայ ժողովուրդը շատ հանգիստ է և ինչպէս շնորհակալութեան և երախտագիտութեան այդ հայ ժողովուրդը իր ծախքովը զօրանոց մը շինած է օսմանեան զօրքերու համար, և միանգամայն գրած են Վալի բաշային խօրին շնորհակալութեան ուղերձ մը:—Մենք գիտենք թէ՝ այս տեսակ գրութիւններու ինչ յարգ ընծայելու է: Միթէ չտեսանք որ Թիւրքերը յաջողեցան նոյն իսկ Խրիմեան սրբազանի պէս անձ մը խաբել և շնորհակալութեան գիր խլել ձեռքէն: Խեղճ սղերտցիները որ կարող չեն աղքատիկ խրճիթ մը իսկ շինել դպրոցի համար, ինքնաբերաբար զօրանոց պիտի կառուցանեն: Եւ սակայն մեր այս գիտցածները մեզի կը մնայ, իսկ ամեն կողմ կը տարածուին մեզի աննպաստ եղող սխալ տեղեկութիւնները:

Անգղիական թերթը այս նամակը կը հրատարակէ և այս նամակին տեղեկութիւնները իրողութիւն սեպելով, զանոնք հիմ կը բռնէ և ատոնց վրայ կը հրատարակէ առաջնորդող յօդուածներ, որպէս զի մոլորեցնէ հասարակաց կարծիքը: Կը տեսնէք ինչ վարպետութեամբ կը գործեն մեր հակառակորդները: Մի քանի տողեր ու իմաստներ առաջ բերենք «Էքսբրէս»-ի այդ նշանաւոր յօդուածէն:

«...Այլ այն նամակը (Սղերդի նամակը) կը պարունակէ ուրիշ մի շատ կարևոր կէտ: Այդ նամակը կապացուցանէ թէ՝ Բ. Դուռը գէթ սկսած է կատարել այն պարտականութիւնները զոր իր վրայ կը դնէ Բերլինի դաշնագրի 61-դ յօդուածը:

«Մեր կարծիքը միշտ սա եղած է թէ՝ պէտք է ազատ թողուլ օսմանեան կառավարութիւնը որ կարգադրէ այդ պարտականութիւնները իր ուզած կերպովը: Ասկէ զատ ուրիշ միջոց չը կայ կատարուած տեսնելու համար այդ պարտականութիւնները: Աւելի անկեղծութիւն կը սեպենք քան նշան մը անտարբերութեան այն վարմունքը որ կառավարութիւնը (Թիւրք) ցոյց կուտայ ընդունելու համար ամեն ծրագիրներ որ առաջուց պատրաստուած են ընդհանուր բարեկարգութիւններու համար:.... Արդ՝ կը տեսնենք թէ՝ ճիշդ այն պահուն յորում կամբաստանեն Բ. Դուռը թէ չէր գործադրել 61-դ յօդուածի համար ունեցած պարտականութիւնները, ճիշդ այդ պահուն քիւրդերը կը զսպուին ամենէն աւելի խռովեալ գաւառի մը մէջ և հայերը գոհ կը մնան: Արդարութեան և արդարասիրութեան զգացում մը պարտ կը դնէ մեր վրայ յայտնել թէ՝ Բ. Դուռը կը տանի կատարել Բերլինի դաշնագրին իր վրայ դրած պարտականութիւնները և թէ կը գործադրէ այդ պարտականութիւնները, ինչչափ կարելի է: Իրաւ է որ այս գործադրութիւնը յամր յամր կը կատարուի, բայց դժուարութիւններն ալ մեծ են, և Դուռը գործելով գործնական կերպով ձեռք պիտի բերէ հաստատուն արդիւնք...

էր, որ այդ վերլուծականի (էտիւդի) վրա լրջօրէն խորհրդածելու ձեռնահաս ուժերը ամեն կողմից Թիֆլիս էին հաւաքված: Եւ մենք տեղեկացանք՝ թէ ինչպէս այդ ուժերը, առանց խտրութեան կուսակցական դրօշի, յայտնել էին իրանց համակրութիւնը այդ ճառի ընդհանուր գաղափարին և հիմնական սկզբունքներին:

Ճշմարիտ է պ. Գր. Արծրունու ընտրած առարկայի, «մայրենի լեզուի» անտրօպօլօգիական հետախուզութեան կարգի մէջ մի մասնաւոր կարծիք էր սպրդած, որ հանրածանօթ փաստերին հակադրութիւն ունենալով ուսուցչական ընդ. ժողովում աննշան վիճաբանութեան նիւթ դառաւ: Կարդացված ճառի մէջ միմիայն այս կէտն էր, որ տպաւորութեան ընդհանուր պատկերի ներդաշնակութեան վրա մի մասնաւոր բաւեր էր ձգում: Բայց միթէ այս տուեալը աղարտում էր պատկերի ընդհանուր գաղափարը. միթէ այս կարծիքն էր ճառի յենարանը, ճառագայթող կենտրօնը, լուսաբանող սկզբունքները: Ո՛չ երբեք: Միթէ դորա դէմ վիճաբանութեան մէջ մանողների կողմից մի որ և է հեգնութիւն կամ ծաղրածութիւն եղած էր: Եւ վերջապէս միթէ պ. Եաղուբեանցը չը գիտէր, որ պ. Գր. Արծրունին իր յայտնած մասնաւոր կարծիքի վրա պնդելու ոչ նպատակ էր դրած և ոչ ցանկութիւն. ուրիշեան սա մի մասնաւոր և կողմնակի ակնարկ էր, որ առաւել հպած էր, քան թէ օրգանական և լօգիկական կապով կապված վերլուծութեան ընդհանուր գաղափարի և սկզբունքների ճշմարտութեան և բնաբանի հետ:

Ինչի երկարացնենք մեր խօսքը: Ճառի ամբողջութեան հետ ծանօթներին մեր խօսքը աւելորդ է: Նոքա առանց մեզ ևս գիտեն՝ որ պ. Արծ. յօդուածի էական նպատակն էր՝ ցոյց տալ մայրենի լեզուի նշանակութիւնը, որպէս մտաւոր կրթութեան ամենաբնական և ամենազօրաւոր գործի, որ բնական—ժառանգական օրէնքների զօրութեամբ՝ մի որ և է ազգ զարգացրել է և կատարելագործել իր մտաւոր կարողութիւնը արտայայտելու: Իսկ պ. Եաղուբեանցի համար՝ մեր խօսքերը աւելորդ են: Եթէ կարծէինք, որ նա անգիտութեամբ ճառի բովանդակութիւնը կենտրօնացրել է և սահմանափակել՝ ինչպէս ասացինք՝ մի մասնաւոր և զիջուածով միմիայն ընդհանուր գաղափարին հպած կարծիքի մէջ, որ յայտողի կողմից պնդելու յաւակնութիւն չէ եղած,—ժպտալով ներողամիտ կը լինէինք՝ որ պ. Եաղուբեանցը մտաւոր տհասութեան պատճառով «մարգարիտը» շպրտած է հաւիկի համար: Տարաբաղդաբար պարոն հրապարակախօսը այստեսակ ապաւաղման և աղճատման դիմել է գիտակցաբար աններելի անխղճմտութեամբ, դատապարտելի նպատակով.—ռուսի ասածի նման во что-бы не стало ստորացնել մարդի արժանաւորութիւնը. այսինքն՝ հայհոյել և անվանարկել բանականութիւնը և բարոյականութիւնը: Ի հարկէ այսպիսի մարդոց համար ոչ սրբութիւն կայ և ոչ յարգանք դէպի հակառակորդի անձնաւորութիւնը և ոչ ևս կուսակցական դրօշ: Դոցա համար ամեն տեղ փողոց է. դոքա գրականական ապաշտակներ են, որոնց համար բարոյականութեան ամենատարրական պահանջներն անգամ, կրկնում ենք նորից՝ պարտաւորիչ չէ ամեն աղիւ բան դատապարտելու, կոխկռտելու և աւերելու համար: Тотъ-глупъ, такой то—идіотъ, третій.—мѣднолобъ, четвертый посредственность, և այլն և այլն, ահա դոցա քննութեան ֆօրմուլաները, որոնց մէջ անպատճառ պիտի սղմվեն իւրաքանչիւր մտաւոր ուժ: Այս կաշկանդող ֆօրմուլաներից ազատ են միմիայն իրանք, որովհետև նրանց ինքնահաւանութիւնը իրանց հաւիկի համար ամեն «մարգարիտ» դէնը շպրտելու իրաւունք է տալիս: Արդարակորովութիւն, իրաւախոհութիւն, ազնւամտութիւն աւված հասարակ բաները դոցա համար չէ. դոքա անընդունակ են արժանաւորութիւն տեսնելու: Որքան ևս աչքի ընկնող լինէր այս բանը՝ նոքա պարտաւոր են այդ արժանաւորը աղբի ու ցեխի հետ խառնել և բոլորի հետ ոչնչի հաւասարացնել:

Մենք յաւակնութիւն ունենք կարծելու՝ որ պ. Եաղուբեանցը «Մշակի» գործունէութիւնը տեսութեան առնելով և նորա նշանակութեան բացասական գնահատութիւն տալով «Մեղուին» մի օգտաւէտ ծառայութիւն անելու նպատակ կարող ունենալ, և եթէ այս նպատակն յիրաւի ունեցել է, պէտք է ասենք, որ այս ծառայութիւնը արջի յանձն առած ծառայութիւն է: «Մեղուի» ընթերցողները պարոնի գրութեան տուածի օրինակից պիտի համոզվէին, թէ [...] նա ընդունակ է ճշմարտութիւնը խուզարկելու մամուլի ասպարէզում գրականական խնդիրները քննելու: Միթէ հեգնելու գործ է և անուանարկութեան պատճառ՝ որ պ. Արծրունին այս ինչ նշանաւոր հեղինակի անտրօպօլօգիական [...] թիւնից նիւթ է առել և ոչ աղմկալի և [...] չփոխ մաքերի շուկայից: Միթէ պ. Եաղուբ[...] գրելով իր քաղաքական—գրականական յօդ[...] ները՝ ինքնուրոյն է ստեղծում իր մտքերը [...] առնում այս ինչ կամ այն ինչ լրագրի հայր[...] ակնարկով գրած յօդուածներից: Այս[...] լուրջ յօդուած գրելու, հիմնաւոր և օգտա[...] գրաքննութիւն անելու անընդունակ է. նորա[...] ծանօթ է բարոյական սկզբունքը՝ որքան ևս [...] դարձակ լինէր նրա մտաւոր պաշարը՝ դոցա [...] գինքը գրականական ապաշտակութիւն է. [...] Եաղուբեանցի գրութիւնը ապտեղագիր է. նորա [...] կումը (տենդէնցիան) ամեն լաւ և համակրելի [...] նից մոլորութիւն և վատութիւն դուրս բերել [...] Այսպէս մարդին պատասխան գրելու անհրաժեշ[...] տութիւն ունենալը՝ տարտարոսական տանջանք [...]

Բժ. Արամեանց

...նէր:... Այն իրողութիւնները (Սղերտի իրողութիւնները) զոր վերը պատմեցինք պէտք է ունենան իրենց ազդեցութիւնը Եւրոպիոյ տէրութիւններուն վրայ եւ յորդորեն զանոնք որ գործակցին Թիւրքիոյ, աւելի մտերմական կերպով:...

Գուցէ, իբր փարպեռ քաղաքագէտ, չը բաւականանար այսքանով և կուզէ իրեն գործիք ընել Հայոց պատրիարքարանն ալ: Այսօր մեր քաղ. ժողովը լեցուն է Դրան հայ պաշտօնեայներով, որոց ամենքն ալ բաշխներու կարօտ են: Իսկ միւս կողմէ կը փաղաքշեն մեր պատրիարքը: Ընծայ ընծայի վրայ: Ներսէս պատրիարք կը ծախէ իր ազգը: Այս հաւատալի չէ: Սակայն Ներսէս պատրիարք ալ մարդ է, ինքն ալ անչկատ է և իբր արժանեաց այսքան պատուոյ ու փառաց, անպակաս մի հզօր անձնականութիւնէ, որպիսի է «հաւատացելոց մարգարէին յաջորդը» ինչպէս պիտի կարենայ անպատկառ կերպով դիմադրել կառավարութեան: Այս դէպքն ալ մեզի շատ երկիւղ կուտայ որ Հայոց պատրիարքը այսօր կաշկանդուած է: Պատրիարքը կը հաւատայ, կամ ես կը սիրէ հաւատալ, որ Թրքաց ձեռքով բան մը պիտի ըլլայ: Ահա հինգ ամիսներ են պատրիարքը վերադարձուցին իր աթոռը, և Դրան խոստումներէն մէկը կատարուեցաւ: Պատրիարքարանէն եօթը անգամ թագրիր կը գրեն առաջնորդներու խնդրոյն համար, բայց ոչ մէկ հատին պատասխան կուգայ: Ո՞ւր է մեր էֆէնդիներու ազդեցութիւնը: Ո՞ւր է պատրիարքի բողոքը: Խնդիրը այս վիճակին մէջ ըլլալով միթէ մենք ալ պէտք է բոլորովին լռենք: Մենք ըսելով չենք հասկնար Թիւրքիոյ հայերը, այլ և գէնք ալ միասին: Հայաստանի խնդիր մը կայ, եթէ այս խնդրոյն մէջ Թիւրքիոյ հայերը չը կատարեն իրենց ազգային պարտականութիւնը, արիկայ պատճառ մը չէ որ դուք ալ անտարբեր կենաք:—Արդ մեր ազգային հարցը ծանր վիճակի մը մէջ ըլլալով պէտք է խորհել թէ ինչ ընելու է: Մենք կը կարծենք թէ ժամանակն է որ իրագործէք այն գաղափարը, քիչ մը ընդարձակելով զոր երբեմն յայտնեց «Մշակ» և նորա աշխատակիցներէն պ. Գ. Եազըճեան և այլք: Եւրոպիոյ մէջ ունենալ մի անձ որ ազատօրէն կարենայ թղթակցել եւրոպական թերթերու: Ունենալ մի անձ որը կարող ըլլայ, գէթ Անգղիոյ մէջ, անձամբ տեսնուիլ երեսփոխաններու հետ, խմբագիրներու հետ, նախարարաց հետ: Այդ անձը կարենայ անոնց համակրութիւնը վաստկել: Արդէն գիտէք որ կան անձեր որ կը համակրեն մեզի, և անոնք նշանաւոր անձեր են, բաւական է որ անոնց մօտ մեզմէ մէկը գտնուի: Ինչ որ հոս մամլոյն մէջ կը գրուեն հայկական շահուց հակառակորդք, հոն Անգղիոյ մէջ, թերթերու և խորհրդարանի միջոցաւ այդ գաւերը պէտք է բըդգլել: Պէտք է ցոյց տալ այն ամեն մանուածապատ ճանապարհները որոց միջոցաւ կուզեն իրենց նպատակին հասնել մեր հակառակորդք: Վերջապէս հարկաւոր է, ի մի բան, որ հոն հայ պատուիրակ մը գտնուի, ինչպէս երբեմն, և այդ պատուիրակը, անկախ ըլլալով Պօլսոյ մեծամեծներէն, կարենայ գործել ազատօրէն: Դուք որ երբեմն բաւական կարեւոր գումարներ կուզէիք այս խնդրոյն համար տալ, դուք որ այնքան գումարներ ուղեցիք յատկացնել «Փունտալ դ'Օրլեանի» համար, որուն եթէ յարատեէիք գործը արդիւնաւոր պիտի ըլլար, վերջապէս դուք որ լաւ ըմբռնած էք թէ Եւրոպիոյ ևս, մանաւանդ Անգղիոյ, մամուլը, կրնայ մեծ դեր խաղալ հայկական խնդրոյ նպաստաւոր լուծման մը համար, արդեօք դուք պիտի ուզէք այս մասին ալ բան մը ընել: Եթէ դուք չընէք, այլ ամենևին բան մը մի յուսաք: Բայց դուք ալ ազատ էք չընել, ինչպէս նաև Հայաստանի վիճակն ալ կրնայ օրըստօրէ վատթարանալ, և այս առուր առիթն ալ կրնանք ձեռքէ հանել: Դեռ երէկ մի բարեկամ որ ունի լաւ յարաբերութիւններ Անգղիոյ երեսփոխանաց ոմանց հետ, և որուն անունը հոս յիշել աւելորդ է, ցոյց կուտար ինձ մի նամակ, յորում մեզ բարեկամ երեսփոխան մը կը յայտնէր թէ՝ շատ անգամ հարկ կը տեսնեն խօսել հայոց խնդրոյն վրայ, բայց պէտք ունին հայ խորհրդականի մը, որ ի հարկին խորհուրդ տայ իրենց: Տէյլի Նիուզի մի խմբագիրը կուզէր յօդուածներ գրել, բայց չունէր պէտք եղած նիւթերը: Կը խնդրենք որ այս խնդիրը լուրջ ուշադրութեան, եթէ կարելի է, առարկայ ընէք:

Հայկակ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

—

Տրապիզոն, 15 ապրիլ

Ամեն նոր լուր, ամեն նոր եղելութիւն, ամեն նոր հրաման Թիւրքիայի մէջ գրեթէ բոլորն ալ ի վնաս ժողովրդեան են. կարծես կառավարութիւնը գիտակցութեամբ կը ջանայ աղքատացնել և թշուառացնել պետութեան ոյժը՝ այսինքն երկրագործ և արհեստաւոր ժողովուրդը: Այսպիսի ընթացք մը մխիթարական հետեւութիւն չի կարող ունենալ, ամենասարսափելի յեղափոխութիւններ այսպիսի ճնշմանց արդիւնքներ են: Երբ կառավարութիւնը տարուայ այս եղանակին մէջ, այսինքն երկիրը մշակելու բուն ժամանակին, կը խլէ երկրագործին ձեռքէն արօրն ու խոփը ու մէկդի կը ձգէ, և զանի կը տանի տէրութեան գործերուն ձրի աշխատացնելու, այսպիսի գրութիւնը ժողովուրդը դէպի յուսահատութիւն և դէպի յեղափոխութիւն կը մղէ: Թիւրքիայի մէջ պաշտօնեաների հարըստահարութեանց կարգին մէջ անիրաւ հարկերէ, դատական զեղծումներէ յետոյ գլխաւոր տեղը կը բռնէ ժողովուրդը տարապարհակ վարելը. ես իմ անձնական փորձառութեամբս անգամ կրնամ ասել ու հաստատել հետեւեալը թէ՝ Թիւրքիայի մէջ ժողովուրդը տասնապատիկ անգամ աւելի կը նեղուի կառավարչական հարստահարութիւններէ քան թէ աւազակախումբերէ: Պաշտօնեաների հարստահարութիւն գանոնք կանուանեմ, զորոնք իբր իրաւունք կառավարութիւնը կը գործադրէ, և որոնք աւելի հարստահարող և անիրաւ են քան թէ աւազակներունը, որովհետեւ աւազակայինը խիստ քիչ մասնաւորաց համար է, իսկ կառավարչականը ամբողջ ժողովրդեան համար է: Ահա հետեւեալ կառավարչական հարստահարութիւնը բանծներս լաւ կը հաստատէ: Քանի մը օրէ ի վեր կառավարութենէն հրաման ելաւ՝ որ ամբողջ Տրապիզոնի և բոլոր շրջակայ գիւղերուն բնակիչները 18 տարեկան հասակէն մինչ 45 տարեկան հասակը եղողները ամենն ալ 4 օր պիտի աշխատին քաղաքէս դէպի Կարին և անկէ դէպի Պարսկաստան տանող՝ այսինքն տրանզիտի ճանապարհը նորոգելու համար. յայտնի բան է տարապարհակ, այսինքն ձրի և մի և նոյն ժամանակ գիշերը օթեւանելու տեղը և ուտելիքը իրենց հաշւոյն պատրաստելով: Հիմայ գարուն է, գիւղացիներու աշխատութեանց ժամանակ է և ահա մէկ տան երկու կամ երեք գործող ոյժերը ճանապարհին վրայ փռուած քար կը կոտրեն: Անոնց արտերը անմշակ կը մնան, սակայն տէրութեան ճանապարհները կը նորոգուին բռնութեամբ, ալ ընթերցողը թող մտածէ: Մէկ, երկու ամիս առաջ Տրապիզոնի մէջ զինուորական հիւանդանոց մը շինելու համար ժողովրդեան տարապարհակ վարուիլը գրած էի, ահա այս երկրորդ անգամն է: Ուրեմն հիմայ կրնանք մտածել ու երեւակայել,—թէ ինչ տեսակ կառավարչական հարստահարութիւններ կրնան տեղի ունենալ Հայաստանի խորերուն մէջ, քանի որ Տրապիզոնի պէս մէկ տեղ՝ որ ծովեզերեայ և Կ. Պօլսոյ քթին տակն է ժողովուրդը 3 ամսուայ մէջ երկու անգամ տարապարհակ կը վարուի: Անցնինք Կարնոյ խնդրին:

Հաստատ մէկէ մը ինձ տեղեկութիւն կը տրուի թէ Կարնոյ բանտարկելոց վիճակը ծանրացեր է: Կարնոյ Նախագահ ատեանը իբր թէ բանտարկեալներու պատիժը վճռեր է, իրաւունք չը տալով վճռաբեկ ատենին դիմելու: Նախագահ ատեանը վճռեր է 50 բանտարկեալներէն 5-ը դատապարտել մինչ ի մահ շղթայակապ աքսորի, 20-ը, 15 տարի շղթայակապ բանտարգելութեան, և մնացածները 15-էն մինչև 7 տարի շղթայական բանտարգելութեան: Մանրամասնութեանց մասին տեղեկութիւններ դեռ չը կան, յետոյ կը գրեմ: Այս լուրը զարմանք և զարհուրանք պիտի պատճառէ բոլոր հայերուն, ամենը շուարած պիտի հարցնեն, ինչ կընէ Ներսէս պատրիարքը, ինչ կընեն Կ. Պօլսոյ եւրոպական դեսպանք, ինչ կընէ Ցաճկաստանի հայ երեսփոխանութիւնը, ինչ կընէ Թիւրք կառավարութիւնը: Այս հարցերէն միայն վերջինին կը պատասխանեմ՝ թէ Թիւրք կառավարութիւնը կընէ այն, ինչ որ շուարած օրհասական մը կրնայ ընել, մէկ ժամուայ մէջ հարիւրաւոր իրարու հակասական գործողութիւններ: Թիւրք կառավարութիւնը, ըսկիզբէն ուզեց մեծցնել այս Կարնոյ խնդիրը, յետոյ իր դեսպանաց ձեռօք սուտ հանեց և անձնական վէճեր են ըսաւ, այժմս ալ իբր քաղաքական յանցաւոր կը պատժէ. այս վիճակը առողջ մէկու մը վիճակ չէ, եթէ ճշմարիտ է այս վերջին լուրս, սպասենք մօտիկ ապագայն ամեն բան կը պարզէ: Հոս չը մոռնամ յիշելու՝ թէ Կ. Պօլսոյ մէջ բանտարկուած կարնեցի հայ երիտասարդը՝ զոր կամբասատանէն իբր յեղափոխական ընկերութեան անդամ, երկու օր առաջ տեղս գալով, ոստիկաններով Կարին մեկնեցաւ, հոն նոր քննութենէ անցնելու համար, տեսնենք սորա պատիժն ալ ինչ կը լինի:

***

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—«Daily News» լրագիրը հաղորդում է որ պաշտօնական տեղեկութիւններից, որոնք հաւաքված են եւրոպական դեսպանատների և հիւպատոսարանների միջոցով, երեւում է, որ Արմենիայի դրութիւնը կատարելապէս յուսահատական է:

—Հեռագիրը հաղորդում է որ Ֆրանսիայի Բէսսամ քաղաքից ոչ հեռու ապրիլի 14-ին մի ճայթիւն պատահեց հանքերում: Մինչև երեկոյ գտնված են 12 սպանված և 26 վիրաւորված բանւորներ: Բոլոր բանւորներին հաշուելու ժամանակ 127 հոգի հանքագործներից բացակայ էին:

—Դուբլինից հեռագրում են որ Ֆէնիկս-Պարկի սպանութեան մէջ մասնակից եղած Ֆագան մահվան է դատապարտված:

—Լօնդօնից հաղորդում են և Նորթէմպտօնում գտնված է Նիտրօգլիցէրինի մի գաղտնի գործարան:

—Ամբողջ Բօլգարիայում քաղաքային և համայնական խորհրդների համար ընտրութիւնները նոր հրատարակված օրէնքների հիման վրա, արդէն վերջացան և շատ խաղաղ կերպով անցան:

—Լօնդօնից հեռագրում են մեր լրագիրներին, որ համայնքների ժողովի մէջ Գլադստօն, պատասխանելով Բօրկի հարցմունքին, յայտնեց, որ իրան ոչինչ դրականապէս յայտնի չէ Գերմանիայի, Աւստրիայի և Իտալիայի մէջ կապած դաշնակցութեան մասին, բայց նա, այնու ամենայնիւ կարծում է որ այդ երեք պետութիւնների մէջ համաձայնութիւնը չէ կարող առաջուց որոշած նպատակներ ունենալ:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Երևանի Յայտարարութիւններ» թերթը ստացել է Կ. Պօլսից, ապրիլի 1-ին հետեւեալ սրամիտ հեռագիրը: «Այստեղ մարտի սկզբներում սաստիկ երկրաշարժ է եղել, որից կործանվել է հրէից թաղում պատրիարքի ունեցած կալուածը: Փլատակների տակ է մնացել Բերլինի դաշնագրի 61-որդ յօդուածը: Բայց առատաձեռն Սուլթանը հէնց կալուածի փոխարէն նուիրել է պատրիարքին 61 հազար րուբլու արժողութեամբ մի նոր, շքեղ տուն, որը ինքն գնել է 16 հազարով:»

* * *

Ստացանք հիւսիսային Կովկասի Գ. ստանիցայից մեր մի բաժանորդից հետեւեալ հետաքրքիր նամակը, ռուսերէն լեզուով, որ և տպում ենք այստեղ, նոյնութեամբ պահպանելով նամակի ուղղագրութիւնը: «Милостивый Государь господинъ редакторъ газеты Мышякъ· Я увасъ выписалъ газету, но немного есть не дорозуменіе втомъ, что я хотелъ чтобы вы же пичатали ее на рускомъ языке, а я тогда наверно забылъ вамъ упомянуть. Дело втомъ что я человекъ недюжа грамотной, а живу между рускихъ, есть у меня хорошія знакомыя, они меня просютъ чтобы я имъ росказывалъ, а я пириводить почти немогу. У меня есть кроме вашей газеты, еще три, но ихъ энти не интирисуютъ, имъ понравилась газета ваша, а мне темъ более. Втакомъ случае покорнише прошу удолитворите мою прозьбу, переводите газету на руской языкъ, я буду вамъ ежегодной подпищикъ. А если на это нужно доплату уведомити меня я судовольствіемъ доплачу. Изъ вестный вамъ М.»

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 19 ապրիլ: Ռուսաց 1 րուբլ Լօնդօնի վրա արժէ $23^{5}/_{8}$ պէնս, Համբուրգի վրա $203^{3}/_{8}$ պ., Փարիզի վրա $250^{3}/_{4}$ սանտիմ: Ոսկի 8 ր. 26 կ., արծաթ 1 ր. 37 կ.: Պետական բանկի 5% տոմսակ առաջին շրջանի արժէ $95^{1}/_{2}$ ր., երկրորդ $92^{1}/_{2}$ ր., երրորդ $92^{1}/_{2}$ ր., չորրորդ 92 ր. 12 կ., հինգերորդ $92^{3}/_{4}$ ր.: Ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 221 ր., երկրորդ $210^{1}/_{4}$ ր., արևելեան առաջին 91 ր. 87 կ., երկրորդ $91^{3}/_{4}$ ր., երրորդ 92 ր. 12 կ.:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 17 ապրիլ: Վարշավայի ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձու Ապուխտինին Բարձրագոյն հրովարտակով շնորհված է Ալէքսանդր Նեվսկու շքանշանը: Լօնդօնի դեսպանութեան խորհրդատու Դավիդօվ նշանակված է ռուսաց դեսպան Եապօնիայի մէջ: Մարսելի ռուսաց գլխաւոր հիւպատոս Պօպօվ նշանակված է Պեկինի դեսպան Բիւտցօվի տեղ, որ արձակված է ծառայութենից տնային հանգամանքների պատճառով: Սինօդի օբերպրօկուրօր Պօբեդօնօսցեվ ստացաւ դէյստվիտէլնի տայնի սօվետնիկի աստիճան: Սենատօր Ֆրիշ նշանակված է օրէնսդրական բաժնի գլխաւոր կառավարիչ: Պլոցկի կաթօլիկ թեմի առաջնորդ Սուֆֆերագան-Գինտօվտ եպիսկոպոսը նշանակված է Ռուսաստանի հռօմէական բոլոր եկեղեցիների միտրապօլիտ:

ՊԵՐՄ, 18 ապրիլ: Կամա գետը շարժվեցաւ:

ՆԻԺՆԻ-ՆՕՎԳՕՐՕԴ, 18 ապրիլ: Սառուցի շարժողութիւնը դադարեցաւ: Նաւագնացութիւնը սկսված է համարվում:

ՉԵՐԵՊՕՎԻՑ, 18 ապրիլ: Շեկսնա գետը մաքրվեցաւ սառուցից: Սկսվում են կանօնաւոր բէյսեր:

ԿԻԵՎ, 18 ապրիլ: Դնեպր գետի ջուրը աւելանում է: Շրջականերում հեղեղված են մօտ 100 տներ:

ՏԱՇԿԵՆՏ, 18 ապրիլ: Սենատօր Գիրս, վերջացնելով Ֆերղանի քննութիւնը, վերադարձաւ Տաշկենտ և ապրիլի 21-ին կուղեւորվի Սամարկանդ:

ՊՕՏՍԴԱՄ, 18 ապրիլ: Երէկ վախճանվեցաւ Շուլցէ-Դելիչ, Գերմանիայի բանւորների ընկերութիւնների հիմնողը:

ՊՕՐՏ-ՍԱՅԻԴ, 18 ապրիլ: Ուղղափառների զատիկը տօնելու պատճառով արիւնահեղ կռիւ պատահեցաւ յոյների և արաբների մէջ, որի ժամանակ մի քանի մարդիկ սպանված են: Անգլիական զօրքերը պահպանում են ուղղափառների եկեղեցին: Հանդստութիւնը վերականգնված է, բայց քաղաքի մէջ սաստիկ յուզմունք է տիրում:

ՓԱՐԻԶ, 18 ապրիլ: Ռուսաց կայսրը նուիրեց 1000 ֆրանկ գեներալ Շանզիի արձանի համար: Հրաման է հրատարակված եպիսկոպոսների իշխանութիւնը ի չարըն գործ դնելու դէմ: Հրամանը պաշտպանում է պետութեան իրաւունքը ընդդիմանալ հոգեւորականութեան միջամտութեանը աշխարհական գործերին:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 19 ապրիլ: Հունձի յոյսերը Անգլիայում լաւանում են:

ՌԵՎԵԼ, 19 ապրիլ: Նաւագնացութիւնը սկսվեցաւ:

ԿՐԵՄԵՆՉՈՒԳ, 19 ապրիլ: Դնէպր գետի մակերևոյթը բաւական բարձրացաւ: Երկիւղ են կրում հեղեղից և այդ պատճառով բնակիչները նաւակներ են պատրաստում:

ՀՌՕՄ, 19 ապրիլ: Ռուսաստանի և Վատիկանի մէջ կայացած համաձայնութեան առիթով պապը շնորհեց Պիոսի շքանշանը առաջին կարգի ռուսաց ներքին և արտաքին գործերի մինիստրներին:

ՓԱՐԻԶ, 19 ապրիլ: „Journal des Debats“ լրագիրը կարծում է, որ Գերմանիայի, Աւստրիայի և Իտալիայի դաշնակցութիւնը ճշմարիտ միայն պաշտպանողական է, բայց նա աւելորդ է, որովհետեւ Ֆրանսիան պատերազմական դիտաւորութիւններ չունի:

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ Հըրաւիրում է աճուրդի ապրիլի 25-ին առաւօտեան 12 ժամին ցանկացողներին վերցնել ջրասաՀ խողովակի շինութիւնը Նօվօ-Բեբուտօվսկայա և կօնստուսկայա փողոցների վրա: Պայմանները կարելի է տեսնել վարչութեան մէջ ամէն օր մինչև ժամի 2:

1—2

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

„Ա Զ Ա Տ Ժ Ա Մ Ե Ր"

Բանաստեղծութիւնների ժողովածու

Լ Ե Ռ Ե Ն Ց Ի

գինն է 30 կօպ., ծախվում է Հայ գրավաճառների մօտ Թիֆլիսում:

2—3

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷ․Գ․ ԹԷՅԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱՒՈՐ ՓՈՔՐԱՑՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԷԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատեցէք Թէյ

1 ր. 10 կ. Թէյի Հեա ամէն տեղ 1 ր. 30 կ.
1 „ 20 „ . . . . 1 „ 60 „
1 „ 40 „ . . . . 1 „ 90 „
1 „ 60 „ . . . . 2 „ 20 „
1 „ 80 „ . . . . 2 „ 50 „
ամենալաւը 2 ր. . . . . . . 3 „ ——

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառման շօկօլադի և կակաօ-Փրայ էսսենցիայի, Պալմէրի բիսկվիտների, Բայրի կօնֆեկտների, Շեֆելդի դանակների, Տուրնեըի գրիչների, Գասլի Հրացանների, Վեկլիի րեվօլվերների, Բարնսբիի Թամբերի, Մեկլնի ամաններ, կօլմանի կրախմալ և մանանեխ, Շվարցի ալբօմներ և այլն և այլն:

87—100

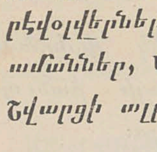

ՎԱՐՇԱՎԱ, Իր յատկութիւններով մարմնի մասերի և մանաւանդ ոտքի մասների քրտինքից առաջ եկած փտումն ոչնչացնող յայտնի նիւթ

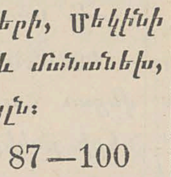

Գ Ա Լ Մ Ա Ն Ի Ն

անունով ծախվում է Եւրօպայի բոլոր մեծ քաղաքների դեղատներում մէջ և դրօգիստների մօտ: Գլխաւոր դէպօ նիւթի հնարող Փարմացէի մագիստրոս Վ. ԿԱՐՊԻՆՍԿՈՒ դեղատան մէջն է գտնվում, Վարշավայում, Էլէկտօրալնի փողոց № 35. Գալմանինի մեծ արկղիկը արժէ Վարշավայում 50 կօպ., աւելի փոքրը 30 կ.: Պետք է զգուշանալ խարդախումներից և պահանջել, որ իւրաքանչիւր արկղիկը ունենայ գործածութեան բացատրութիւնը և Փարիզի աշխարհահանդէսի մեդալները:

Պ. ԿԱՐՊԻՆՍԿԻ

3—10

ՄՈՒՐԱԲԱՆԵՐ խմբիրի, մալինայի, մոշի, ԲԱԴՐԱՆԳԻ և այլն: 5000 դիւժին մաքուր սպիտակ ամաններ 2 ր. 20 կ. և դեսերտի 1 ր. 40 կ.: ՇԵՎԵԼԴԻԿԻ իսկական ԴԱՆԱԿՆԵՐ պատառաքաղներով 4 ր. մինչև 18 ր. դիւժինը: Մեծ քանակութեամբ առաջին ՀՈՒՆՁԻ ԹԷՅ 1 րուբլուց մինչև 2 ր. (ամենալաւը) ֆունտը առանց Թղթի: Ծախվում են ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ: Նոյն տեղը Թիֆլիսից Հեռանալու պատճառով ծախվում են էժան. ՍԵՂԱՆ կարմիր փայտից, ՎԱՆՆԱՆԵՐ և զանազան ուրիշ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ:

8—10

ԱՐԾԱԹԷ ՄԵԴԱԼ

ՊԱՍՏԱՌ ՕՔՕՅ ՏԱՐՆՕՊՕԼ եղբայրների շոգէ գործարանից Օդէսայի մէջ, մեծ քանակութեամբ ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ԳՆԵՐՈՎ: ՊԱՀԵՍՏԸ ԹԻՖԼԻՍԻ մէջ Լօրիս-Մելիքօվսկայա (Ասատիանսկայա) փողոց, Ն. Ե. Զուբալօվի տուն, Հոգևոր ՍԵՄԻՆԱՐԻԱՅԻ Հանդէպ: ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ գնողներին ԶԻՋՈՒՄՆ կը լինի:

(Ե. Հ. Հ.) 5—10

КЁЛЕРСКАЯ
ДУШИСТАЯ ВОДА.

28—50

ВЪ РЕДАКЦИИ ГАЗЕТЫ „МШАКЪ" ПРОДАЕТСЯ БРОШЮРА НА РУССКОМЪ ЯЗЫКѢ „ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНИЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ." Цѣна 25 копѣекъ. Соч. Григорія Арцруни.

Տպագրութեամբ լոյս տեսաւ

ՈՒՍՈՒՑԻՉ

ՌՈՒՍԱՑ ԼԵԶՈՒԻ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ

Հայոց ուսումնարանների Համար. յօրինեց Զ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆՑ

„Учитель русскаго языка."

Այս գրքի մէջ կան ռուսերէն գեղագրութեան օրինակներ, երգեր, փոքրիկ և Թեթև Հատուածներ:

գինն է 20 կ.—դասմարով 16 կ.

Վաճառվում է въ Кавказск. книжн. торговлѣ Зах. Грикурова въ Тифлисѣ.

10—10

ԱՐԴԷՆ ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ ԵՆՔ ԶԱՏԿԻՑ ՅԵՏՎԱՅ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏՎԷՐՆԵՐ:

Առաջին 10-ը պատուիրողներին 30/00
երկրորդ. 20/00
երրորդ. 10/00

Զիջումն կը լինի:

Գանովսկի փողոց, կանանց դերձակներ Շուշանիկ և Գրիգոր Անեանցներ:

3—3

ԻՇԽԱՆ ԲՕՄԱՆ ԴԱՎԻԴՕՎԻՉ ՃԱՎՃԱՎԱԴՁԷԻ ԳԻՆԵՏԱՆ մէջ, որը գտնվում է Դվօրցօվի փողոցում, Մուղնուսի դիմաց, Շարուրօվի տանը, ստացվում են ինչպես միշտ, նոյնպէս և այժմ, առաւել ևս առաջիկայ տօների պատճառով զանազան տեսակի ամենալաւ ԳԻՆԻՆԵՐ, որոնց գները Համեմատաբար արժան են: Թունգին ութսուն կօպէկից սկսեալ մինչև 5 րուբլի արժողութեամբ: Յիշեալ իշխան ճավճավաձէի գինետունը երաշխաւորում է ճշգութեան Համար:

2—3

ՍՏԱՄՈՔՍԱՅԻՆ ՑԱՒԵՐԸ

ՊԷՊՍԻՆԵԱՆ ԳԻՆԻ „ԲՈՒԴՕ"

Այդ գինին շատ դուրեկան Համ ունի, 25 տարի շարունակ գործ է ածվում Հեռևեալ դիպվածներում. ԱԽՈՐԺԱԿԻ ԲԱՑԱԿԱՅՈՒԹԵԱՆ, ՍՏԱՄՈՔՍԱՅԻՆ ՑԱՒԵՐԻ և առՀասարակ ԱՆԿԱՆՈՆ ՄԱՐՍՈՂՈՒԹԵԱՆ ժամանակ:

Պէպսին „Բուդօ" ճանաչված է Փարիզի բժշկական Ակադեմիայից և արժանացաւ առաջին մեդալների ՓԱՐԻԶԻ աշխարհաՀանդիսում 1867 Թ. ՎԻԷՆՆԱՅԻ 1873 Թ. ՖԻԼԱԴԷԼՖԻԱՅԻ 1876 Թ. և ՓԱՐԻԶԻ 1878 Թ.:

Paris: Hottot—Boudault, 7, Avenue Victoria.

Գլխաւոր պաՀեստը ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ՝ Բարձրագոյն Հաստատված կովկասեան ընկերութեան դեղատան ապրանքների վաճառման:

Դէպօ ՇաՀ-Պարոնեանցի, Գրինֆակի և այլ դեղատներում:

ԳԱԼԵՐԷԱ ԱՐԾՐՈՒՆԻ, ԴՎՕՐՑՕՎԱՅԱ ՓՈՂՈՑ

ՊԱՀԵՍՏ ԵՒՐՕՊԱԿԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ № 144.

СКЛАДЪ ЕВРОПЕЙСКИХЪ ТОВАРОВЪ

№ 144, ГАЛЛЕРЕЯ АРЦРУНИ

Ծախվում են. մեծ քանակութեամբ և խիստ էժան, Վիէննայի ԹՕՆԷԹ Փաբրիկայի ՄԷԲԼԻ ամեն տեսակ, նոյնպէս ՈՍԿԵՋՕԾ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐ Հայելիների Համար և ՀԱՅԵԼԻՆԵՐ, լուսանկարների Համար ԱԼԲՈՒՄԻ Թուղթ, Բէլգիայի ԱՊԱԿԻՆԵՐ պատուՀանների Համար, ամեն տեսակի, նոյնպէս ՄԱՐՄԱՐԻՕՆ քար, ԹՈՒՋԵԱՅ ԱՄԱՆՆԵՐ էմալով, ՆԻԹՐԱԹ ԴԱՐԺԱՆ, ՈՍԿԻ և ուրիշ շատ ապրանքներ:

Մ. Ն. ՏԷՐ-ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ ՊԱՀԵՍՏ

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ԵՒ ՄԱՆՐԱԾԱԽՍ

ԱՐՄԵՆՍԿԻ ԲԱԶԱՐ, ԿԱՏՕԼԻՉԵՍԿԱՅԱ ՓՈՂՈՑԻ ԱՆԿԻՒՆ, ՏՈՒՆ № 13

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ԿԱՐԱՍԻՔ, զանազան աԹոռներ 35 րուբլուց դիւժինը, բազկաԹոռներ 6 ր., դիվաններ 12—25 ր., կաչելի, մանկական աԹոռներ և այլն: ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ, ճանապարՀի մաՀճակալներ, պաՀարաններ, ծալվող սամօվարներ: Չեմօդաններ 2 ր. 75 կ.—26 ր., սակվօյաժ ձեռքի և ուսից կախելու, ճանապարՀի սումկաներ, ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ԱՐԿՂԵՐ 5 ր. 50 կ.—30 ր.:

Սամօվարներ, խոՀանոցի պղնձէ ամաններ, կօֆէյնիկ, Թէյամաններ, ուԹոներ և աղալու գործիք, գերմանական էմալով ամաններ, ԵՐԵՍ ԼՈՒԱՆԱԼՈՒ ՄԱՐՄԱՐԻՕՆԻ ամաններ 40 ր., երես լուանալու պղնձէ և ժեստի ամաններ:

ՊԱՏԻ ՀԱՅԵԼԻՆԵՐ 9 ր., տուալէտի Հայելիներ 2 ր. 40 կ.—13 ր., զանազան մետալների ճրագակալներ 1 ր.—15 ր., սեղանի գդալներ 4 ր. 50 կ. և Թանգ Թէյի գդալներ Ֆրաժէի, Մելխօրի, լեՀական և բրիտանական արծաԹից աւելի էժան, քան Թէ ուրիշ տեղ, դանակներ, պատառաքաղեր 2 ր.—26 ր.:

ՎԱՐՇԱՎԱՅԻ ԿՕՇԻԿՆԵՐ կանանց և մարդկերանց, Հովանոցներ կանանց և մարդկերանց, ռուսական և անգլիական պօղպատէ և երկաԹէ դանակներ, յայտնի գործարաններից, 10,000 Հատ անգլիական և գերմանական կողպէքներ 10 կ. և աւելի:

ՐԷՎՕԼՎԵՐՆԵՐ զանազան տեսակի 3 ր. 50 կ.—35 ր., պատրօններ րեվօլվերների Համար, Հրացան 6 ր. և աւելի, զանազան մեշականեր, կշիռքներ: Անգլիական և ամերիկական կլեօնկա 50 կ.—2 ր. արշինը:

Մշտապէս ունեմ 10,000 Ֆ. ԹԷՅ Պօպօվ եղբայրների, կաֆէ ՄԻԽԵԼՍՕՆԻ Թէյի Համար խմորեղէն էյնեմի, ՐԷՅՆԳԱՐԴԻ սիգարներ, Հոտաւէտ ջուր (Օդէկօլօն) ծխող փոշիք, պուդրա, գլիցերինի սապօն և այլն, աւելի էժան քան Թէ ուրիշ տեղ:

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ զարդարեղէնի զանազան ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ, ծխախոտի արկղ, դրամարկղ, քսակներ, սանդրներ, շապիկներ, լայկի ձեռնոցներ կանանց, զինուորական զամշի ձեռնոցներ, գօտիս, Թելեր, բրօնզի և մարմարիօնի Թանաքամաններ, մոխրամաններ, գրիչներ, մատիտներ, գրչակոԹեր, սուրգուչ, փոստի Թուղթ, ծրարներ և այլն:

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ խցաններ (պրօբկա) Հանքային ջրերի, գարեջրի, գինու և գեղատան ապրանքների Համար, նոյնպէս և ուրիշ առարկաներ:

Վերև յիշված բոլոր առարկաները ունեմ մեծ քանակութեամբ և ստանում եմ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ և ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ գործարաններից անմիջապէս:

Առևտրականներին զիջումն և առանձին պայմաններ:

Օտարաքաղաքացիք կարող են գրել. Тифлисъ. М. Н. ТЕРЪ-НИКОГОСОВУ.

15—100

Վերականգնեցնող ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ, մազերը ամրացնող և նրանց ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ վերադարձնող: Գինը 2 ր. շիշը, ՓՈՍՏԱՅՈՎ ուղարկված 2 ր. 49 կօպ. ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ խանութի մէջ

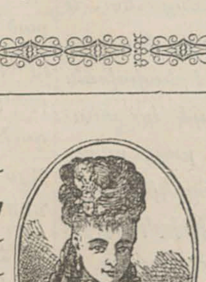

Մի և նոյն տեղը ԽԻՆԱՅԻ ԻՒՂ, մազերը ամրացնելու Համար, 1 ր. ամանը և վրձին գինով ցածր գնով, ՏՈՒԱԼԷՏԻ ՍԱՊՈՆ և Հոտաւէտ ջրեր և այլն.

12—100

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 20 Апрѣля 1883 года. Типогр. Главн. Упр.Главнонач. гражд. час., Лор.-Меликъ. ул. каз. д.